

HÍREK

Horst Kunze, a berlini Német Állami Könyvtár főigazgatója, a Humboldt-egyetem professzora ötvenedik születésnapját ünnepli.

Az ünnepi alkalomra a *Pirckheimer-Gesellschaft* folyóiratban, a *Marginalien*-ben Bruno KAISER üdvözlő szavait követően Werner DUBE közli a KUNZE tudományos munkásságáról számot adó, 102 tételt magába foglaló bibliográfiát.

A Német Demokratikus Köztársaság könyvtárügyének vezéregyénisége hazánk őszinte barátja. Örömmel töltött el minden magyar könyvtárost Horst KUNZE koratavaszi budapesti látogatása. A Szabó Ervin körben tartott előadása mindnyájunk számára emlékezetes és tanulságos volt. Születésnapja alkalmából a magyar könyvtárosok révén meleg szívből köszöntjük.

D. B.

Az Országos Műszaki Könyvtár kiállításai.

Az OMK kiállításai több szempontból különböznek más könyvtárak hasonló tevékenységétől. Ez a különbözőség részben a könyvtár feladataiból, részben pedig állományának összetételéből adódik. Kiállításaihoz minden esetben műszaki jellegű tárgyakat, rajzokat, modelleket stb. is felhasznál folyóiratok és egyéb szakirodalmi anyag mellett. Így éri el, hogy nagyobb propaganda lehetőségekkel (rádió, televízió, újságcikkek stb.) dolgozhat, és nemcsak olvasói részére készíti bemutatóit, hanem nagyszámú olyan érdeklődőt is, „becsalogat” épületébe, akik közül sokan ilyen alkalmakkor válnak rendszeres könyvtári látogatókká.

1959-ben 3 nagyszabású kiállítást rendezett az OMK. Az első *Magyarok a világtechnikáért* címmel a brüsszeli világkiállításán is bemutatott anyag felhasználásával készült. A magyar technikatörténet ereklvéi (EÖTVÖS-inga, JEDLIK-dinamó,

BÁNKI—CSONKA-féle első porlasztó, ZIPERNOVCSZKY—DÉRI—BLÁTHY első transzformátora stb.) mellett itt voltak láthatók a legújabb hazai műszaki eredményeket bemutató találmányok is. A szemléltető tárgyakhoz csatlakoztak a magyar technikatörténet írásos dokumentumai (könyvek, folyóirataik, szabadalmak stb.) és a legújabb magyar műszaki könyvkiadás fejlődését illusztráló külön könyvkiállítás is.

A második kiállítás *Szépülő gépek — formatervezés az iparban* címen 13 formatervező művész és 10 gyár kb. 50 alkotását mutatta be. A kiállított tárgyak és fényképek egy új tudományágra, az ergonómikára hívták fel a figyelmet, amelynek feladata, hogy a gépek és használati tárgyak esztétikai szépségének fokozása mellett könnyebbé tegye a gépeket kiszolgáló vagy használó dolgozók munkáját is. Az „ésszerű erő kifejtés tudományá”-nak ma már igen nagy az irodalma is, amit a kiállítás szintén bemutatott. A kiállítás megtekintői (az ipar vezetőitől kezdve az egyszerű érdeklődőig) meggyőződhetnek arról, hogy a formatervezés hazánkban is egyre nagyobb szerephez jut.

1959 szeptemberében nyitotta meg az OMK harmadik nagyobb kiállítását a *Közlekedési Múzeumért* címen. Célja kettős volt: egyrészt propagálni a lendő Közlekedési Múzeumot, másrészt bemutatni a közlekedés fejlődését az e téma iránt érdeklődők igen széles taborának. A kiállítás megkapóan szemléltette a technika és ezen belül a közlekedés szédületes fejlődését azzal, hogy a kiállított kis modellek (pl. az 1770-ből származó CUGNOT-féle gözkocsi — az automobil őse, a BÁNKI—CSONKA-féle első mellsőkerék-meghajtású autó, az 1846-ban első útjára indult első magyar gőzmozdony stb.) mellett megfelelő könyvek és folyóiratok cikkeivel és képeivel bemutatta, hogy hol tart jelenleg ezen a téren a tudomány és a technika.

Az OMK kiállításai igen jó példái a helyesen alkalmazott könyvtári propagandának. Sikerüknek egyik legfontosabb tényezője, hogy mindig helyesen találják meg a bemutatásra kerülő szemléltető anyag (képek, modellek, eredeti tárgyak stb.) és az ehhez kapcsolódó könyvek, folyóiratok és egyéb, a könyvtárban található kiadványok összhangját.

LAKATOS ÉVA

Térképészeti kiállítás. Igen érdekes és tanulságos élményben volt részük a térképek iránt érdeklődő látogatóknak a Technika Házában megnyílt Térképészeti Kiállításon. A kiállítást a Budapesten tartott Kartográfiai Konferencia alkalmával rendezte a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület a magyar térképészeti intézmények és az Országos Széchényi Könyvtár bevonásával.

A nagy gonddal és körültekintéssel kiválasztott eredeti dokumentumok jó történelmi áttekintést nyújtottak a magyar térképészeti fejlődési menetére a XVI. századtól az első világháborúig, majd a két háború közötti térképészeti alkotások bemutatása után nyilvánosság elé tárták a modern magyar kartográfia elért eredményeit. Végül az érdeklődők betekintést nyerhettek a térképészeti műhelytitkaiba, a térképszerkesztés, a térképsokszorosítás rajzi és nyomdatechnikai munkamenetébe. Az összeválogatott anyag egyben igen világosan szemléltette a térképészeti iránt világozott igények sokrétűségét.

Az újszerű és egyben izléses elrendezés fokozta a kiállítás sikerét.

A térképek iránt széles körben megnyilvánuló érdeklődést mutatja az a tény, hogy bár a kiállítás aránylag rövid ideig (okt. 7—17-ig) állt fenn, a látogatók száma mégis meghaladta a 3000-et és köztük számos külföldi is volt.

NEMES KLÁRA

Újabb külföldi mikrofilmolvasó készülékek. A mikrofényképezés és a különféle formájú mikromásolatok elterjedését követően megnőtt a könyvtárak és kutatók érdeklődése a mikrofilmek olvasására alkalmas vetítőberendezések iránt, s ennek hatása megnyilvánul az olvasóeszközök gyártásának emelkedésében is. A FID által kiadott *Manual on Document Reproduction and Selection* több mint száz mikrofilmolvasó vagy mikrokártyaolvasó készüléket ismertet, de e kézikönyv és supplementumai megjelenése óta is számos érdekes, új készülék forgalomba kerüléséről kaptunk hírt. Ezek közé tartozik pl. a szovjet *Mikrofol* nevű könyvtári mikrofilmolvasó készülék, melyet 1959-ben a budapesti Ipari Vásáron is bemutattak. A *Mikrofol 5PO-1* szilárd építésű, könnyen kezelhető, optikai rendszerében a nálunk jól bevált *Dokumator*-hoz hasonló készülék. Cserélhető, tízszeres és tizenhatszoros nagyítás elérésére alkalmas objektívjei — felül elhelyezett tükör segítségével — beépített világos felületre vetítik a képet. A vetítőfelületet felül és oldalt fémmernyő árnyékolja a kívülről jövő fény elől, ezért a készüléket világos szobában is lehet használni. 30 méteres filmorsók befogadására alkalmas tekerescsiftartóját szükség esetén filmesiftartóra lehet cserélni, az objektív fölé erősíthető kis tükör pedig fali vetítésre teszi alkalmassá.

Az angliai *Micro Methods Limited* által forgalomba hozott *Waterworth Universal Micro-Reader* az olvasógépek többségétől eltérő, újszerű típus: egy készülékben egyesíti a mikrofilm-, mikrokártya- és mikrofilmlap-olvasót. Fényvetítő rendszere egy gomb elfordításával beállítható film vagy kártya olvasására. Ugyanígy cserélhető a két vetítőobjektív is, melyek egyike tíz és félszeres, a másik huszonötösörös nagyítást tesz lehetővé. A készülék súlya 22 kg; vetítőfelületének nagysága 38 × 38 cm. Ilyen sokoldalú olvasógépek előállítására a papíryanagú mikrokártyák terjedése adott alkalmat. Európában ugyan a mikrofilm-lap, a „microfiche” népszerűbb a mikrokártyánál, de olcsósága, tartóssága és könnyebb kezelhetősége miatt sok könyvtárban berendezkednek a papír mikrokártyák tárolására és olvasására is.

Az olcsó, hordozható mikrofilmolvasókkal szemben megnyilvánuló kereslet kielégítésére törekszik a *Micro Methods Limited* másik készülékével, a *Lexicon* típusú mikrofilmolvasó készülékkel. Elsősorban nem a könyvtárak, hanem azok a kutatók fogadják örömmel az ilyen készülékeket, akik a tudományos munkájukhoz szükséges anyag egy részét mikrofilm formájában szerzik be és otthoni használatra sajátmaguk is vásárolni kívánnak olvasógépet. Igényeiket bizonyára kielégíti a *Lexicon*, mert az kisméretű, könnyű súlyú és olcsó. Összeszerelt formájában írógéptáska benyomását kelti (37 × 25 × 27 cm méretű); súlya nem egészen 12 kg. Alkalmas 35 mm széles mikrofilmek és legfeljebb 9 cm széles filmlapok olvasására, s asztallapra történő vetítésnél tizenhatszoros nagyítás elérésére. A készülék ára 53 Font.

Az olvasógépeken kívül előállítanak rendkívül olcsó, „zsebméretű” néző-készülékeket is mikrofilmek és mikro-kártyák használatára. A német gyártmányú *Mikrolettera* kettős üveglapból és felette csúsztható, hússzoros nagyítású objektívól áll. A mikrofilmek és film-lapok fényforrás felé tartva szemlélhetők. Az amerikai *Microcard Corporation* 25 Dollárért árusított *Microcard Pocket-size Reader* nevű készüléke elektromos száraz-cellemmel vagy hálózati áramkörbe kapcsolva használható. Ezek a nézőkészülékek nem pótolhatják a könyvtári olvasógépeket, de hasznos eszközök lehetnek ott, ahol csak egy-egy adat megtekintésére vagy ellenőrzésére van szükség.

TÖRKÉS LÁSZLÓ

Haydn-kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban. HAYDN halálának ez idei másfél százados évfordulóján hangversenyek sorozata — amely itt-ott végre bepillantást nyújtott a HAYDN-zene mérhetetlen örökségének egy-egy elhanyagoltabb, ismeretlenebb területére is — szolgálta a „szélességi” irányú megismerést, a zenét hallgató közönség HAYDN-képének gazdagodását; és régóta folyó, de mintegy az ünnepi évre „időzített” tudományos munka járult hozzá a zenetörténet HAYDN-problémáinak mélyebb áttekintéséhez, a nemzetközi kutatás számára is. Tudományos munka és hangverseny-gyakorlat a „mélység” és „szélesség” két irányára tagolja az ünnepi megemlékezés tartalmát, a *kiállítás* „műfajának” viszont az a jelentősége, hogy egyesítheti a két utat, a két célt. Számos ösztönző, eddig elhanyagolt irányokat kijelölő feladatra hívhatja fel a kutatás figyelmét, és sokoldalúan, szerteágazóan tághatja az érdeklődők nagy táborának ismereteit. Nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk, hogy HAYDN-kiállításunk (amelyet MAJOR Ervin rendezett a OSzK zeneműtárának és más gyűjteményeinek, valamint számos egyéb szak-könyvtárunknak anyagából) betölti ezt a kettős funkciót.

A kiállítás középpontjában az osztrák zeneszerző életének magyar vonatkozásai állnak. A hely és a „ház” múltja, ahol munkássága zömét kifejtette: Eszterháza és az ESTERHÁZYAK történetének egy-egy fontos dokumentuma, élén ESZTERHÁZY Pál nádor, az első európai igényű magyar zeneszerző művének, a *Harmonia Coelestis*nek HAYDN könyvtárából való példányával; HAYDN eszterházi munkás-

ságát méltató első, elragadtatott magyar megemlékezésekkel, versben és prózában... Tudtuk-e eléggé eddig, mennyire foglalkoztatta nyelvi—irodalmi újjászülésünk legjelentősebb alakjait a közvetlen közelükben lezajló nemzetközi zenei újjászülés és klasszikus tetőpont kultúrája? GVADÁNYI József már 1791-ben, KISFALUDY Sándor, CSOKONAI 1801-ben, BATSÁNYI, KÖLCSEY, FÁY is mind a század első két évtizedében hódolnak HAYDN élő, illetve nemrég kilobbant szellemének; ez az érzékeny és friss szellemi reakálás szervesen egészíti ki azokat az impulzusokat, amelyeket a zeneköltő a magyar kultúrától, az épp ekkor sajátos nemzeti arcot öltő magyar zenétől kaphatott (s amelyeknek dokumentumai ugyancsak sokatmondóan, szemléletesen sorakoznak fel a tárlók üvegtáblái alatt). S ezekhez a futólagos, de lelkes utalásokhoz talán még többetmondóan csatlakozik a *Teremtés magyar szöveggönyve 1800-ból* (1), Budáról, 1804-ből, Kassáról...

De nemcsak az eszmélő magyar szellemi élet hivatkozik ily hangsúlyozottan a megújuló zene ünnepelt európai tanító-mesterére. Büszkén, megtisztelve valja magának életművét a fiatal Francia Köztársaság Tudományos és Művészeti Intézete is, amikor 1803-ban kultágjává választja. Egy másik dokumentum, a *Conseratoire díszoklevele* már NAPOLEON császársága idejéből való, de aláírói: MÉHUL, GOSSEC, CHERUBINI — *személyükben* voltaképpen a forradalom éveinek üzenetét küldik az újfajta népiesség és humanitás zeneköltője felé. A kiállítás anyaga, csoportosítása erőltetett hangsúlyozás nélkül állítja HAYDN életművét, egyéniségét abba a történelmi összefüggésbe, amelyben valóban áll. S a dokumentumok e két köre egyszersemind — milyen jellemző, hogy ez épp HAYDN alakján, művén keresztül történhet! — a magyar szellemi megújulás és az európai polgári haladás döntő mozzanatainak szerves összefüggéseire is rávilágít.

Jóleső büszkeség tudni és látni itt a kiállításon, hogy oly sok kiemelkedő, a világ legnagyobb zenei kincsei közt számoltartott HAYDN-mű eredeti kézírata a maga tárgyi valóságában a „miénk”, nemzeti könyvtárunké; köztük az utolsó, legismertebb és legjelentősebb szimfóniák és vonósnégyesek egész sora. Ez az előnyünk a HAYDN-kultusz nemes nemzetközi versenyében azonban elsősorban kötelezettség. Kötelezettség és adósság a HAYDN-örökséggel szemben, gyakorlati zenei életünk, *hangversenyműsoraink számára*, kötelezettség e hagyaték írott anya-

gának hivatott őrei, HAYDN-kutatóink számára és a kotta- és könyvkiadás állami szervei számára egyaránt. Nem kevesebbre kötelez, mint hogy mindkét területen a nemzetközi HAYDN-kultusz élére kell kerülnünk, mert van rá lehetőségünk. E sorok írója nemrégiben Bécsben járván — s a mi fertődi és a szóban forgó budapesti HAYDN-kiállításunkra visszatérve — tapasztalhatta, hogy nincs mit szégyenkezünk anyagunk gazdagsága, a leglényegesebb összefüggésekre mutató elrendezése dolgában. Mindezekre a célokra, kötelezettségekre a kiállítás a lehető legszemléletesebben hívja fel a figyelmet.

SÓLYOM GYÖRGY

A francia Nemzeti Könyvtár 1952-től 1955-ig terjedő négy évi működéséről tette közzé jelentését Julien CAIN, a nagymúltú intézmény főigazgatója. *La Bibliothèque Nationale pendant les années 1952 à 1955.* Paris 1958. A több mint 300 oldalas, terjedelmes kötetből itt néhány különösen tanulságos részletet kell megemlítenünk.

A négyéves időszakban további jelentős lépéseket tett a könyvtár a még 1932-ben megkezdett és azóta következetesen keresztülvitt nagy átépítések, illetve új építkezések terén. Mint tudjuk, ezeket az építkezéseket — amelyeknek sorozatát még a másik világháború előtt a nyomtatványok tárának földalatti raktárai, az ugyancsak alagsori szinten elhelyezett katalógusterem, majd a Versailles-ban felépült depot-épület nyitotta meg — a főigazgató a mellé beosztott és a könyvtár személyzetében vezető állást elfoglaló főépítész (Michel Roux-Spitz) segítségével vezette; az utóbbi éppen a jelentésben tárgyalt utolsó előtti évben helyezték nyugalomba, miután elgondolásait egy negyed évszázadon át állította a könyvtár szolgálatába. A jelentésben tárgyalt időszak alatt ezek az építkezések nem csekélyebb lépésekkel jutottak előbbre, mint a könyvtár tömbjéhez tartozó egyik palota átalakítása az új, modern térképtár számára, a központi könyvraktár öt raktáremelettel való megtoldása (ezúttal magasságban és nem földalatt), a periodikák főosztályának kibővítése, végül a második Versailles-i pót-épület.

A központi raktár új emeleteinek építése közben a könyvtár üzeme egy percig sem szünetelt, ugyanígy a periodika-feldolgozásra szolgáló helyiségek kibővítése alatt is állandóan működött a nagy hírlap-

és folyóiratolvasóterem. Az új Versailles-i melléképületet, éppúgy, mint elődjét, azzal a rendeltetéssel építették, hogy elsősorban a kötetlen periodikák mentesítő raktára legyen; alaprajza, építési részletei az első épületével azonosak, az építési anyagok terén azóta beállt nagy fejlődés még könnyebb, egyszerűbb konstrukciót tett lehetővé. (Igaz, ez utóbbinak hátrányai is látszanak: a felöly vastagra öntött üvegtéglából készült falak nem minden tekintetben váltak be.) A periodikák főosztályának helyproblémáit emeletfelezésekkel oldották meg: így a feldolgozó helyiségek egymás feletti három szinten helyezkednek el, a szintek kapcsolatát a legmodernebb technikai eszközök és berendezések biztosítják. (A jelentés az utóbbi munkákról még további részletes beszámolót ígér.)

Az egyes főosztályokról és osztályokról — nyomtatványok, gyarapítás, periodikák, térképek, zeneművek, kéziratok, éremgyűjtemény, metszetek, valamint a Nemzeti Könyvtár szervezeteihez tartozó Arsenal-könyvtár és Smith—Lesouéfkönyvtár — szóló beszámolókról érdemes összehasonlításként megemlíteni, hogy 1955-ben a nagy olvasóterem látogatóinak száma 197 981, a kiadott kötetek száma 693 970 volt, tehát a kötetforgalom a sokkal nagyobb arányok ellenére sem volt sokkal több, mint a mi nemzeti könyvtárunkénak háromszorosa. És Párizsban is előfordult, hogy a forgalmasabb órákban várni kellett, míg egy-egy olvasó helyhez jutott. Egy-egy kötet kiadása átlag $\frac{1}{2}$ órát vesz igénybe.

A periodikák főosztályán megindult a nemzeti sajtóbibliográfia anyaggyűjtése, 1864-től kezdve, mert a kezdetektől addig Eugène HATIN közel 100 éves műve — a világ első nemzeti hírlapbibliográfiája — még használható tájékoztatást nyújt. Külön készítik a jelenleg élő periodikák jegyzékét, amelynek elkészülése után a kiegészítéseket a *Bibliographie de la France* hozza. Külön nagyarányú vállalkozás a francia könyvtárak központi folyóirat-katalógusa. (*Catalogue collectif des périodiques conservés dans les bibliothèques de Paris et dans les bibliothèques universitaires de France.*) A külföldi folyóiratok éves jegyzékét (először 1955-ben) már nyomtatásban is kiadták. A folyóiratolvasóterem látogatóinak száma 1955-ben 58 997 volt.

A Bibliothèque Nationale nemzetközi kölcsönforgalmában Magyarország jelentős helyet foglalt el (1952 : 41, 1953 : 72, 1954 : 160, 1955 : 241).

D. B.

A Nemzetközi Dokumentációs Szövetség 25. konferenciája, Varsó, 1959. szeptember.

A dokumentáció iránti igények világszerte egyre növekednek mind a természettudományok és a műszaki tudományok, mind pedig a társadalomtudományok terén. Ez egyre nagyobb teljesítményre ösztönzi a dokumentáció társadalmi és hivatali szerveit a világ minden táján. A dokumentáció nemzetközi összefogó szervének, a FID-nek 25. konferenciája is ennek az irányzatnak a jegyében zajlott. A FID túlnőtt már azokon a szerény kereteken, amelyeket számára eddigi történetének folyamán a dokumentáció lelkes apostolai, élükön Donker Duyvis-sal, a Szövetség nyugalomba vonuló főtítkárával kidolgoztak és odaadó munkájukkal, egyéni anyagi áldozatoktól sem visszariadva fejlesztettek. A varsói konferencia megállapította, hogy meg kell erősíteni anyagilag és szervezeten is a Szövetséget, és rendszerezte azokat a feladatokat, amelyek a FID-re hárulnak, mint a dokumentáció egyetlen hivatott nemzetközi szervezetére. Ez a hosszúlejárati terv a következő feladatcsoportokra tagolódik: elsődleges kiadványok kutatási eredmények közvetlen közzlésére (folyóiratcikkek, kutatási jelentések, kongresszusi értekezések stb.); másodlagos kiadványok már előzőleg publikált kutatási eredmények összefoglaló közzlésére (kézikönyvek, adatgyűjtemények, bibliográfiai és dokumentációs kiadványok stb.); fordítások, a dokumentáció nyelvi problémái; sokszorosítástechnika; szerzői jogi kérdések; irodalomkutatás és válogatás gépi eszközökkel; osztályozáselmélet és gyakorlat; dokumentációs központok szervezése és működése; dokumentációs szakemberek és a dokumentáció felhasználóinak képzése; szabványosítás.

A hosszúlejárati munkaprogram vázának kidolgozása mellett ülést tartott az Egyetemes Tizedes Osztályozás 3 *Társadalomtudományok* főosztályának átdolgozására alakított FID C3 bizottság, amelynek munkájában az érdeklét szocialista államok képviselői is résztvettek. A bizottság megvitatta és javarészt elfogadta a szocialista államok szakértőinek 1959. júliusban Budapesten tartott értekezletén megállapított alapelveket az ETO átdolgozására¹ és hozzákezdtek a 32 *Politika* szak felülvizsgálatához. A bizottság nem szocialista államokat képviselő tagjaiban még nem alakult ki végleges megoldás a marxizmus—leninizmus legfontosabb fogalmainak megfelelő elhelyezésére és jelölésére az ETO keretén belül; ezért tudomásul vette a bizottság, hogy a kérdés végleges

közös rendezéséig a szocialista államok saját jelzeteket használnak az említett fogalmak osztályozásához.

Mind az ETO-bizottsági tárgyalások, mind a hosszúlejárati program kidolgozásával kapcsolatos megbeszélések, mind pedig a Szövetség vezető szerveinek ülései arról a barátságos és megértő szellemről tanúskodtak, amely a FID tevékenységét a múltban is jellemezte. A FID 25. konferenciája — az első FID-konferencia, amelyet szocialista államban tartottak meg — jelentősen hozzájárult a nemzetközi dokumentációs kapcsolatok elmélyítéséhez és a dokumentáció világéremetekben való fejlesztéséhez.

JÁNSZKY LAJOS—LÁZÁR PÉTER

Nemzeti könyvtárak. A British Museum igazgatója, F. C. FRANCIS az ASLIB 1958. évi ülésén a nemzeti könyvtárak szerepének és jövőjének problémájával foglalkozó jelentésében igen aktuális kérdést fejtetget. A 30 éves tapasztalatra támaszkodó tanulmány — ennyi időt töltött eddig FRANCIS nemzeti könyvtárban — főcélja, hogy válaszoljon azokra a kritikákra, amelyek a nemzeti könyvtárat a szakkönyvtárak és dokumentációs központok javára elavult intézménynek minősítik. FRANCIS alaptalanoknak és pusztán terminológiaiaknak tartja azokat a vitákat, amelyek e körül a téma körül forognak. Amikor a nemzeti könyvtár mindenkorri érvényessége és szükségessége mellett tör lándzsát, egyben sürgeti ennek fejlesztését és átszervezését az egyes tudományágak specializálódásának és a könyvtermelés rohamos növekedésének megfelelően.

Véleménye szerint a modern nemzeti könyvtárnak, amelynek dolgozói egyre inkább szükségszerűen szak tudósok, a szakkönyvtárakkal és dokumentációs központokkal együttműködve kell törekednie az olvasók mindjobban fokozódó igényeinek kielégítésére. Senki se tekintse a nemzeti könyvtárat „könyvmúzeumnak”, amelynek egyetlen feladata épségben megőrizni a benne felhalmozott „elavult” könyveket és egyéb nyomdatermékeket. (Sokan ugyanis így képzelik.) A nemzeti könyvtárak elmaradottságának bizonyítására a British Museum-ot hozza fel, amelyben 1857 óta, amikor az olvasóterem megnyílt, egy hírlap-olvasó és két kis tudományos olvasóterem nyitását kívül semmi sem történt a közönség gyors és szakszerű kiszolgálása érdekében. Az új könyvek halmazának lassú feldolgozása és késedelmes hozzáférhetősége sok olvasót riasztott

¹ Magy. Könyvszle. 1959. 4. sz.

el a könyvtárból és irányított a szakközpontok (szakkönyvtárak vagy dokumentációs központok) felé. A tudományos kutatók mind szívesebben keresik fel ezeket a gazdag és könnyen hozzáférhető gyűjteménnyel rendelkező, tágas és barátságos helyeket.

A bajok orvoslását a decentralizálásban látja a British Museum igazgatója. Ezalatt a könyvtár anyagának tárgy szerinti szétosztását érti kb. 10 osztályba. Minden osztálynak külön olvasó- és katalógusterme, valamint bibliográfiai terme volna, s speciális képzettségű dolgozói. Hogy régi presztizsét és a hosszú időn át élvezett bizalmat visszanyerje, lehetővé kell tennie gyűjteményének ésszerűbb és gyorsabb felhasználását. Szorosabb és meghittebb kapcsolatot kell létesítenie a szakközpontokkal, és mélyíteni kell a könyvtár munkatársainak bibliográfiai és ezzel kapcsolatos ismereteit.

A nemzeti könyvtár jelentőségét méltatva leszögezi FRANCIS, hogy a tudósok tekintete az ország minden részéből elsősorban ide irányul, és sok tudományágnak nem lévén sem szakkönyvtára, sem dokumentációs központja, a kutatók egyedül itt kaphatnak választ kérdéseikre.

SZIGETHY JOLÁN

Új fejlemények az UNESCO bibliográfiai munkájában. 1959 májusában közös ülést tartott az UNESCO két bibliográfiai, ill. dokumentációs szerve, a Nemzetközi Bibliográfiai Tanácsadó Bizottság és az Exakt és Alkalmazott Tudományok Dokumentációs és Terminológiai Tanácsadó Bizottsága. Az UNESCO 10. közgyűlésén határozat született, mely szerint e két hasonló feladatkörű bizottság 1960 végéig összevonandó. Az ülés fő feladata a létrehozandó új bizottság feladatkörének és munkaprogramjának kidolgozása volt.

Az ülés eredményeként hozott határozatok értelmében az új bizottság lesz az UNESCO tanácsadó szerve a nemzetközi bibliográfiai, dokumentációs és terminológiai kérdésekben, továbbá nemzetközi vitafórumként fog működni az ismeretterjesztés modern eszközeinek és módszereinek kérdéseiben. E fő feladatkörök keretében az új bizottság foglalkozni fog pl. a szaktudományok egyre növekvő specializálásával kapcsolatos ismeretterjesztési problémákkal, a kivonatolás és referálás módszereivel, a nagy tömegű ismeretanyag válogatási elveivel, terminológiai tanulmányokkal, a nyelvi akadályok leküzdésének módszereivel, új dokumentációs és

könyvtártechnikai eljárásokkal, a társadalomtudományok és humán tudományok bibliográfiai és dokumentációs kérdéseivel, a kevésbé fejlett országok bibliográfiai munkásságával, a továbbképzés ügyével stb.

A közös ülés ugyanakkor javaslatot tett arra, hogy az UNESCO kössön szerződéseket az illetékes nemzeti szervekkel, ill. szakemberekkel a következő időszzerű munkálatok elvégzésére: 1. Egységes nemzetközi katalógizálási szabályok kidolgozásának vizsgálata. 2. A nemzetközi konferenciák jegyzőkönyveinek terjesztési kérdései. 3. Támogatás a bolgár bibliográfiai bibliográfiájának kiadásához. 4. A közép-amerikai összesített bibliográfia további megjelenésének biztosítása. 5. Támogatás Magyarország részére a külföldi folyóiratok lelőhelybibliográfiájához. 6. Mexikói bibliográfiai összefoglaló támogatása. 7. Támogatás a pakisztáni folyóiratok központi címjegyzékéhez. 8. Támogatás Tunisz részére bibliográfiai munkához. 9. Újabb szótárbibliográfia kiadása. 10. Latin-amerikai levéltári kézikönyv előkészítése. 11. A fejletlenebb országok könyvtárügyének támogatási módszereire vonatkozó tanulmány elkészítése. 12. A tudományos tevékenységet előmozdító kézikönyvek bibliográfiájának összeállítás. 13. A tudományos és műszaki többnyelvű szótárak bibliográfiájának újabb kiadása.

Brazília kérdése. Néhány hónappal ezelőtt teljesen leégett a Rio de Janeiro-i Centro Brasileiro de Pesquisas Físicas (Brazil Fizikai Kutató Központ). Az UNESCO és az ENSZ más szervei azonnal rendkívüli segélyeket szavaztak meg a nagyértékű felszerelés és könyvtár pótlására, de ugyanakkor felkértek tagállamaikat is, hogy könyv- és folyóiratanyag, mikrofilmek és egyéb dokumentumok küldésével járuljanak hozzá a brazil tudományos életben rendkívül fontos kutató intézet újjáépítéséhez. Cím: Centro Brasileiro de Pesquisas Físicas, 71 Avenida Venceslau Bras, Rio de Janeiro, Brazília.

Az Unesco Albizottság hírei. Augusztus folyamán tárgyalások folytak Budapesten MALLER Sándorral, az UNESCO könyvtári osztályának egyik vezetőjével az 1960-ban Budapesten rendezendő kiadványcserekonferenciával kapcsolatban. Az UNESCO bibliográfiai folyóiratának 1959. évi 4. száma röviden foglalkozott az Albizottság munkájával, a Könyvtártudományi

és Módszertani Központ, valamint az Országos Pedagógiai Könyvtár megalakulásával, az Akadémiai KAUFMANN-gyűjtemény mikrokard katalógusával stb. Az 5. szám ismét közölte az Albizottság névsorát, valamint a legfontosabb 1958-i magyar bibliográfiák és könyvtárügyi művek jegyzékét. A Magyar Tudományos Akadémia Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya és az Albizottság széleskörű vizsgálatot folytat annak megállapítására, hogy a magyar tudomány milyen mértékben és minőségben szerepel az UNESCO nemzetközi bibliográfiáiban, kézikönyveiben stb.

GOMBOCZ ISTVÁN

Bücher aus Ungarn — Livres de Hongrie — Books from Hungary címmel három nyelven új folyóirat indult. A „Kultúra”

terjeszti a magyar könyvkiadás külföldi propagálására. A szépen kiállított, színes illusztrációkat is tartalmazó füzetek a könyvtártudományt azért is érdeklik, mert a szorosán vett hírverés célját szolgáló könyvismertetésekkel kívül cikkeket is közölnek, amelyek a magyar könyv- és zeneműkiadás múltját és jelenét tárgyalják. Az első számból KÖPECZI Béla, SZÁNTÓ Tibor, GORDON Etel, KOVÁTS Miklós és VÉCSEY Jenő ilyen tárgyú cikkei érdemelnek figyelmet. Igen hasznos a folyóirat melléklete is, az 1959 első negyedében megjelent, kereskedelmi forgalomban levő magyar könyvek bibliográfiája, szintén több nyelvű szöveggel és ármejelölésekkel ellátva. Csak egy megjegyzést: az egyes ismertetéseknél feltűnőbbben kellene jelezni, hogy a könyv magyar vagy valamely idegen nyelven jelent-e meg.

D. B.